

4. Гулько Т. Ю., Косяк О. В. Професіоналізація майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту на засадах синергетичного підходу. Вісник науки та освіти, 2023. № 11(17). С. 651-662.

5. Гулько Т., Рибалко Л.М. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану в Україні. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. – 2023. – Вип. 2(10). – С. 20–27.

УДК 821.512.19.09:316.722

Роменська Наталія Володимирівна

викладачка кафедри германської філології та перекладу

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

КРИМ У ЛІТЕРАТУРНОМУ СЛОВІ: НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Сучасний гуманітарний дискурс вимагає поєднання наукових, освітніх і особистісних вимірів. Література в цьому контексті стає не лише джерелом естетичного досвіду, а й засобом формування громадянської позиції, історичної пам'яті та національної самосвідомості. У час, коли питання Криму набуває не лише політичного, а й глибоко культурного значення, вивчення кримськотатарської літератури ХХ-ХХІ століть постає як важлива складова міждисциплінарної освіти й розвитку особистості.

У нашій науковій розвідці осмислюємо, як у творчості кримськотатарських авторів Шаміля Алядіна, Лейлі Алядінової та Гульнари Усеїнової відтворюється національна ідентичність кримли, а також показуємо, що ці тексти мають не лише мистецьку, а й виховну функцію.

Твори кримськотатарських письменників демонструють глибоку єдність історичної пам'яті та моральних орієнтирів народу. Через автобіографічні мотиви, побутові сцени й моральний вибір героїв вони формують у читача емпатію, толерантність і розуміння важливості культурного різноманіття [3, с. 403]. У педагогічному процесі аналіз таких творів сприяє розвитку критичного мислення, умінню співвідносити літературний досвід із суспільно-історичним контекстом, а також вихованню патріотизму, поваги до інших етносів і культур.

У повісті Шаміля Алядіна «Я – ваш цар і бог» [1] художньо осмислюється трагедія депортації кримських татар 1944 року. Через внутрішній монолог, стриману емоційність і лаконізм автор передає досвід колективної травми, який формує національний характер – витривалість, працелюбність, почуття гідності, віру у справедливість. Для студентів ознайомлення з твором – це не лише знайомство з історією, а й нагода

осмислити поняття «ідентичності», «вигнання», «пам'яті» у власному життєвому контексті.

Повість «Тюркан – донька великого кагана» [2] відтворює історичний хронотоп VI століття, де образ Тюркан постає як символ жіночої гідності, мудрості та духовної сили. У цьому творі національна ідентичність набуває філософського виміру: ідея служіння роду, землі, традиції є одночасно і моральним, і виховним орієнтиром. У процесі міжкультурного навчання аналіз образу Тюркан допомагає студентам усвідомити роль жінки як носійки пам'яті й національної стійкості, що сприяє формуванню гуманістичного світогляду.

Оповідання «Айше» [4] демонструє життя звичайної кримськотатарської родини, яка після депортації повертається на Батьківщину. У творі розкриваються ключові риси національної ідентичності: релігійність («...в оксамитовій торбинці висів священний Коран» [4]), працьовитість («...кипіла робота: Лютфіє перебирала помідори, Селім рубав дрова» [4]), взаємопідтримка та культ родини («Ми ж усі тебе любимо» [4]). Авторка показує, що збереження традицій, взаємоповага й прагнення до освіти є тими моральними орієнтирами, які допомагають нації вистояти у вигнанні.

Як підсумок зазначимо, що аналіз кримськотатарської літератури поєднує історію, психологію та педагогіку. Зв'язок з історією розкривається через осмислення колективної травми та повернення до рідної землі; з психологією – через дослідження феномену пам'яті, ідентичності та внутрішнього спротиву; з педагогікою – через виховання гуманістичних цінностей у студентів і формування національної свідомості засобами художнього слова.

Отже, кримськотатарська література XX-XXI століть є не лише частиною українського культурного простору, а й потужним чинником розвитку особистості. Вона вчить співпереживати, шукати правду, берегти гідність і пам'ять. Залучення цих текстів до навчального процесу допомагає формувати міжкультурну компетентність, ціннісну орієнтацію на свободу і справедливість, а також глибше розуміння Криму як духовної території України.

Список використаних джерел

1. Алядін Ш. Я – ваш цар і бог. *Мердивен*. К. : Майстер книг, 2019. С. 227–311.
2. Алядінова Л. Тюркан – дочка великого кагана. *Самотній пілігрим: Сучасна кримськотатарська проза*. К. : Видавець В. Даниленко, 2003. С. 365–402.
3. Сеітяг'яєва Т.Р. Кримськотатарський менталітет у художньому світі Юсуфа Болати. *Алім: кримськотатарська проза українською*. К. : Майстер книг, 2019. С. 7–17.

4. Усеїнова Г. Айше. *Самотній пілігрим: Сучасна кримськотатарська проза*. К. : Видавець В. Даниленко, 2003. С. 403–414.

УДК 159.923.2:159.955

Чиж Олександра Федорівна

викладач кафедри соціальної психології

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ

У мінливих соціальних умовах доросла людина все частіше опиняється перед необхідністю переоцінки власного досвіду, пошуку нових смислів і способів самореалізації. Креативність у цьому процесі постає не лише як інтелектуальна здатність, а як ресурс внутрішньої рівноваги та самопідтримки. Вона дозволяє поєднати раціональне й емоційне, традиційне й новаторське, сприяючи розвитку автономії й особистісної зрілості.

Дж. Гілфорд одним із перших заклав методологічне підґрунтя сучасного розуміння креативності. У своїй праці він описав її як прояв дивергентного мислення, що дає можливість генерувати велику кількість ідей, бачити проблему з різних кутів і віднаходити несподівані зв'язки між, на перший погляд, несумісними явищами [3, с. 448]. Саме дивергентність мислення, на думку вченого, є основою гнучкості інтелекту та здатності до інновацій, адже вона спирається не на пошук єдиної правильної відповіді, а на прагнення до відкриття нового.

Е. Торренс продовжив ідеї Гілфорда, підкресливши, що креативність — це не лише когнітивна властивість, а динамічний процес, у якому мислення, емоції та мотивація утворюють єдине ціле [4, с. 31]. Він розробив діагностичні методики, які дозволили оцінювати такі параметри творчого мислення, як гнучкість, оригінальність, розробленість і чутливість до проблем. За Торренсом, справжня творчість проявляється тоді, коли людина здатна поєднувати уяву з реалістичним баченням світу, перетворюючи потенціал фантазії у конкретні дії.

У гуманістичній традиції А. Маслоу розглядав творчість як внутрішню потребу особистості, природно притаманну людині, що прагне самоактуалізації. Він наголошував, що творчий процес є способом духовного самовираження і засобом досягнення автентичності — стану, коли людина живе у відповідності до власних цінностей, не підкоряючись зовнішнім вимогам [5, с. 118]. Така «експресивна» творчість, за Маслоу, не потребує схвалення чи користі — вона є формою вияву зрілості та внутрішньої свободи.